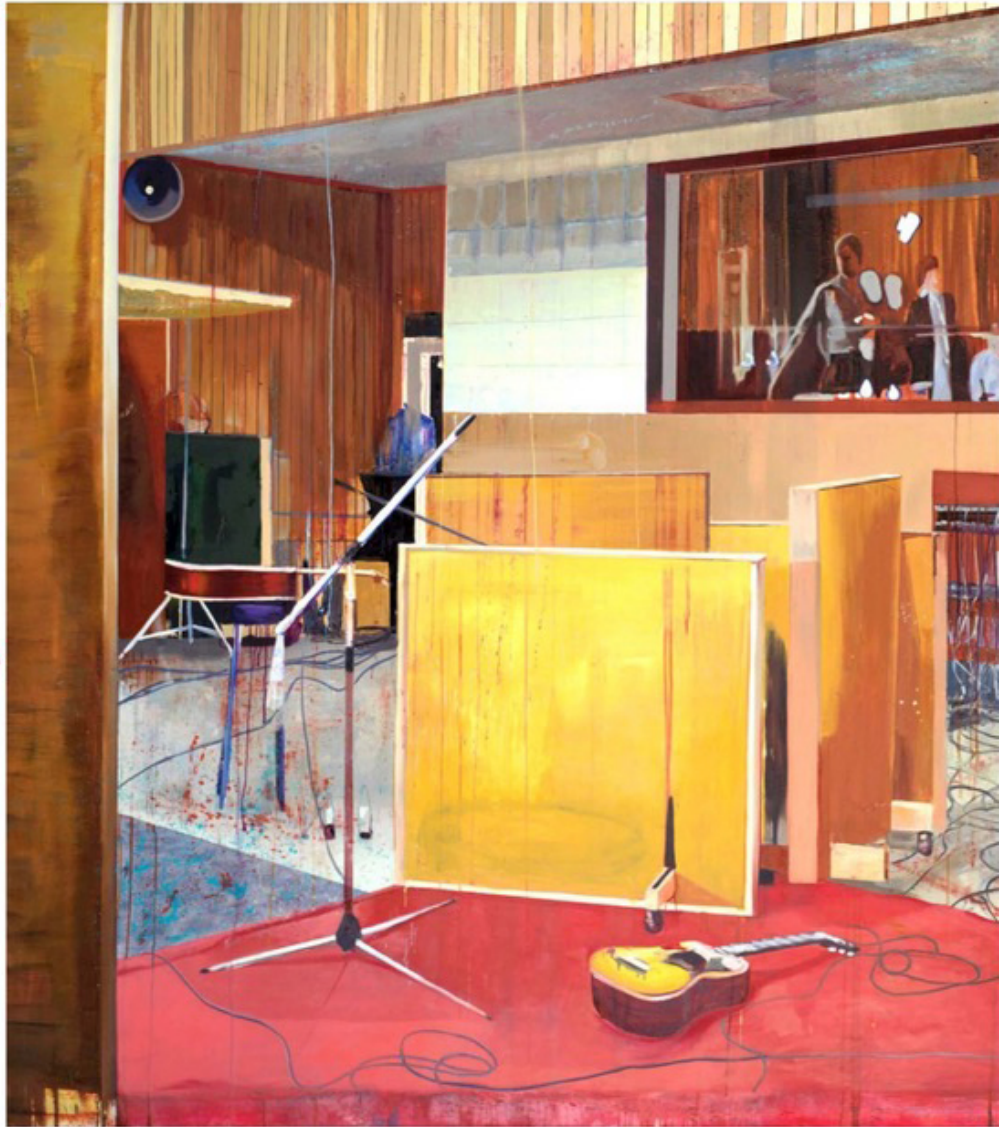
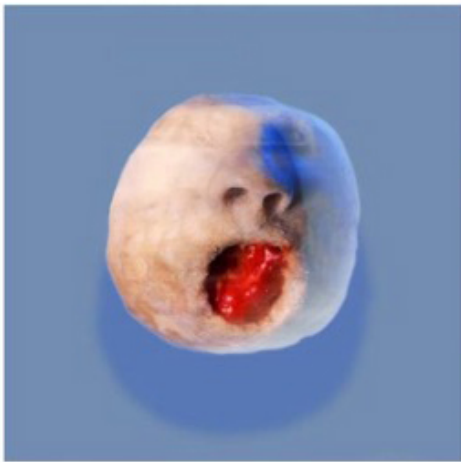

KULTUR KONST

Utställningar.

Skruvad symbolik som tränger djupt under ytan

Värmlands museum satsar i sommar på parallella utställningar med Kristina Janssons måleri och David Lynchs fotokonst. De passar perfekt i varandras sällskap, tycker Lotta Jonson.

"Space - lost and found"
Kristina Jansson

"Infinite deep"
David Lynch

Värmlands museum, Karlstad.

● Kraftfullt måleri och skruvad fotokonst bjuder Värmlands museum på denna sommar. En satsning som förhoppningsvis kommer att locka stor publik. Museet visar trettiofem verk av Kristina Jansson, målade i olja, lager på lager, under det senaste dryga decenniet – tio av dem

i år. Stora format med stökiga motiv som berättar historier i flera skikt. I en intilliggande mindre sal dras besökaren genast in i David Lynchs egensinniga bildvärld.

Det finns osynliga trådar mellan de bägge utställningarna, både Lynch och Jansson är intresserade av rum, arkitektur, scenografi. Båda söker något mer under bildernas plana yta, gräver djupare, skruvar motiven mot det mer symboliska och surrealistiska. De passar helt enkelt bra i varandras sällskap.

Kristina Jansson är sedan 2020 professor i måleri på Konsthög-

skolan i Stockholm. I en fin programtext, skriven för utställningen, förklarar hon sitt intresse för just det rumsliga. Så fort penseln nud-dar duken uppstår ett slags rummets problematik som kräver hantering; det tvådimensionella måste bli till något mer. Vi lever nuförtiden i en bildbulemi, på gott och ont, menar hon. Den "visuella jetsströmen" saknar oftast djup. Samtidigt skapar bilderna, när de blir virala, fler gemensamma referenser. Som öppnar upp för måleriet att tolka, ifrågasätta och tränga bakom ytan.

Inspirationen kommer ofta slumpvis från saker Jansson läser, ser, hör: en filmscen, ett stage set för ett tv-program, ett tidningsurklipp. Hon renodlar motivet eller införlivar nya element, förskjuter skärpan, ändrar perspektivet, komplicerar.

Inte sällan avslöjar hon maktrelationer. Som i till exempel "Lookers - shot and painted" där motivet hämtats från en mindre viktig scen i Stanley Kubricks "Dr. Strangelove" med en kvinnokropp dold under ett stycke tyg. Berättelsen inverteras, kameramännens sexistiska blickar avslöjas.

Så också i några andra dukar där en episod ur Alfred Hitchcocks "Fågellarna" varit utgångspunkten. Bilderna visar skeendet ur kråkornas och den kvinnliga huvudpersonens perspektiv. Att få fram

1 Kristina Jansson, "Bird mind", 2014, olja på duk. Foto: Lars Sjöqvist

2 Vy från David Lynchs utställning på Värmlands museum.

Foto: Lars Sjöqvist

3 Fotograf från Lynchs utställning "Infinite deep".

Foto: David Lynch

4 Kristina Jansson, "Echo chamber 1", 2007, olja på duk.

Foto: Johann Bergenholtz

den där lagom skavande skevheten, den som genast planterar sig i betraktarens magtrakt, är oerhört skickligt.

I en annan stark målning, "Lookers - atomic" syns en publik avbildad rakt framifrån. Stillasittande män i uniformer med sotade glasögon glor rakt på oss. Vad de betraktar? Jo, rätt gissat. En kärnsprängning.

I "Soft Drama" är innehålllet mindre dramatiskt men ändå ödesmättat. En teaterscen visas från baksidan. Något pågår, vi vet inte vad. Kompositionen påminner om en Piranesi-etsning med branta perspektiv och oändlighetskänsla, trångt men ändå luftigt.

För oss i Sverige är David Lynch främst känd som filmregissör ("Twin Peaks", "Blue velvet", "Mulholland Drive") men han har genom åren arbetat i en rad olika genrer (teckning, måleri, möbeldesign, musik) och ställt ut i hela världen. I Karlstad är det hans fotokonst från fem, sinsemellan ganska olika och främst svartvita serier som gäller. Totalt över hundra bilder visas samt den animerade kortfilmen "Fire" (som för övrigt också går att se på den egna Youtubekanalerna "David Lynch Theater").

"Snowmen" möter besökaren först: ett antal villatomter med bubbar som ser ut att vara foto-

graferade från ett bilfönster. Först känns det amatörmässigt ointressant men strax förändras intrycket. Gubbarna smälter inför våra ögon, det som en gång var vitt och vackert är på väg att gå om intet. Tragiken uppenbaras.

Förfallets skönhet är också motiv i serien "Factories", med övergivna industribyggnader. Närbildernas skrovliga ytor känns in på bara skinnen. Stämningen är både kuslig och lockande.

Här finns också erotiska bilder med kroppsdelar och hud, vackert taktilla. Dessutom abstraherade porträtt där ansikten lösts upp och blivit drömlika. Somliga känns igen från Lynchs filmer. Så en serie pornografiska kort från 1920-talet digitalt bearbetade i sann Lynch-anda. Absurt, läskigt men riktigt kul.

"Infinite deep" är kurerad av danske fotografen Christian Nørregaard. Museets utställningsproducent Dan Spegel står dock för den spännande formen, som tagit fasta på konstnärns dragning till det skrämmande dramatiska. Med hjälp av speglar och hål i de grå väggarna (Lynchs enda krav var just väggfärgen) uppstår ett oändligt svart slukhål. Helt i David Lynchs smak.

Lotta Jonson
kultur@dn.se

Grupputställning.

Maktfrågor. Tankeväckande om kulturarv på Tensta konsthall

"Hurting and healing. Tänk dig ett annat kulturarv"

Tensta konsthall, Stockholm. Visas t o m 28/8.

● Vem bestämmer vad som är värt att minnas och därmed vad som helst ska falla i glömska? Tensta konsthalls utställning "Hurting and healing. Tänk dig ett annat kulturarv" petar i såriga varbölder och visar konst som gestaltar komplexiteten i vår globaliserade (konst)värld. Av ett tiotal projekt lär två verk med oändligt många bottnar stanna kvar i mitt huvud för alltid.

I "Stateless Heritage" spekulerar konstgruppen DAAR kring vad som skulle hända om man kunde utnämna flyktinglägret Dheishah i Palestina till ett av Unescos världsarv.

En fotoinstallation med tioalet manshöga ljuslådor skildrar det som skapades som ett tillfälligt läger 1948 men som i dag är mistänkt likt en stad, en mycket trång och slitna sådan. De teatraliskt ljussatta, otäckta vackra fotografierna visar nedklottrade, minimala betongbostäder och klausrofobiska labrynter till gränder. Bildernas jätteformat bidrar till en känsla av autencitet – jag "promenerar" i en stad utan institutioner och offentliga platser, en stad byggd på muntliga överenskommelser. Det här är resultatet av sju decennier av "permanent tillfällighet".

Dheishah byggdes för 3000 personer men har enligt United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the near east (UNRWA) numera 15 000 invånare. Tanken svindlar.

På låga podier ligger broschyrer uppslagna. De representerar 44 byar vars forna invånare, alltsedan de utvisades av Israel 1948, nu befinner sig i lägret. Kartor visar att många av byarna ligger bara några kilometer från lägret. Bilderna bidrar också till de tusen lager av omöjlighet som karakteriserar den här konflikten. Utraderade byar har ersatts av savannliknande växtlighet. Med undantag för en och annan israelisk nybyggare är det märkligt torrt och tomt på bilderna.

I dag är det bara nationer som kan söka till UNESCO:s världsarvslista.

Skulpturen kopplad till Pende-revolten i CATPC:s projekt.

Utställningen "Hurting and healing. Tänk dig ett annat kulturarv" petar i såriga varbölder och visar konst som gestaltar komplexiteten i vår globaliserade (konst)värld.

Men om Dheishah fick uppnå status av världsarv, vad skulle då kunna hända med idén om kulturarv? Kunde det då inkludera historier som samtiden helst vill osynliggöra?

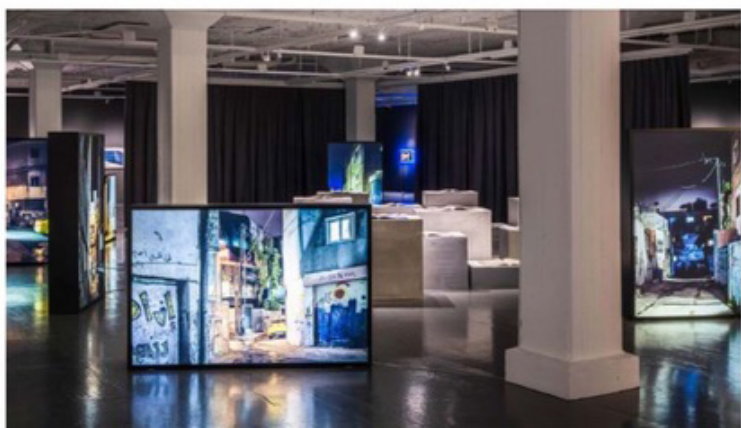
Utställningen belyser även andra maktfrågor. CATPC, konstnätverket för kongolesiska plantagearbetare, bidrar med sex dokumentärfilmer, i vilka vi får följa två av medlemmarna på resor från odlingen i Lusanga till konstens USA.

Projektet kretsar kring en skulptur med koppling till Pende-revolten, en protest mot expropriering av mark som ägde rum 1931 i dåvarande Belgiska Kongo. Skulpturen hamnade så småningom hos en amerikansk samlare, som donerade den till Virginia Museum of Fine Arts. I den sista filmen besöker konstnärerna museet och ber att få ställa ut skulpturen i det galleri de startat i sin hemstad. Scenen där den amerikanske intendenten försöker bortförklara att han lånat ut skulpturen till ett museum i Schweiz men inte vill låna ut den till det kongolesiska galleriet upplever jag som direkt plägsam.

Som svar skapar konstnärerna en NFT (non-fungible token) av statyn som de nu säljer. Målet med projektet är inte bara att ifrågasätta det koloniala arvet. Med pengarna de får in köper de mer odlingsmark i Lusanga. Detta är konstnärernas sätt att sluta cirkeln.

Det var länge sedan jag blev lika berörd av en utställning. Hurting and healing är tankeväckande i ordets bästa bemärkelse.

Annica Kvint
kultur@dn.se

I "Stateless heritage" spekulerar konstgruppen DAAR om flyktinglägret